

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

Makroekonominės prognozės

2023 m. birželis

Turinys

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos	2
1 lentelė. Numatoma Lietuvos ekonomikos raida	4

Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

2023 m. birželio 19 d.

Pasaulio ekonomikos raida šių metų pradžioje buvo palankesnė, nei tikėtasi. Labiausiai prie tokios pasaulio ekonomikos raidos prisidėjo dvi didžiausios pasaulio ekonomikos – Kinijos ekonomikos atsivėrimas po griežtų su COVID-19 pandemijos valdymu susijusių ribojimų buvo spartesnis ir stipresnis, nei tikėtasi, o JAV darbo rinka, nepaisant labai sugriežtintos pinigų politikos ir kelių bankų žlugimo, buvo atsparesnė, nei numatyta, ir toliau palaikė namų ūkių vartojimo paklausą. Pažymėtina, kad JAV bankų sektoriaus bėdos šių metų kovo pradžioje tik trumpam padidino įtampą pasaulinėje finansų rinkoje, daugumos turto klasių patirti nuostoliai buvo padengti iki balandžio vidurio. Dabartinis pasaulio ekonomikos aktyvumo augimas išsiskiria tuo, kad yra labiau nulemtas mažiau prekybai imlios paslaugų sektoriaus ir namų ūkių vartojimo raidos. Dėl šios priežasties palankesnė, nei tikėtasi, pasaulio ekonomikos raida neatsispindėjo tarptautinės prekybos rodikliuose. Nors tai yra mažiau palanku mažoms prekes eksportuojančioms atviroms ekonomikoms, tokioms kaip Lietuva, silpna tarptautinės prekybos raida prisideda prie įtampos tiekimo grandinėse mažėjimo. Pavyzdžiui, krovinių gabenimo jūriniais konteineriais kainos jau yra sumažėjusios iki prieš COVID-19 pandemiją buvusio lygio. Tai kartu su dėl mažėjančių energijos (įskaitant gamtinių dujų bei elektros kainas Europoje) ir maisto žaliavų kainų kylančiu dezinflaciniu spaudimu mažino bendrosios infliacijos rodiklius. Tiesa, dėl tebematomo darbo rinkos atsparumo ir tebesančios įtampos joje pamatinis infliacinis spaudimas vis dar yra, o tai lems, kad infliacija dar kurį laiką bus didesnė nei pinigų politiką formuojančių institucijų numatytas tikslinis lygis.

Lietuvos ekonomikos aktyvumo korekcija buvo didesnė, nei tikėtasi. 2023 m. pirmąjį ketvirtį realusis bendrasis vidaus produktas (BVP) per ketvirtį sumenko 2,1 proc. – tai vienas didžiausių ketvirtinių kryžių nuo duomenų skelbimo pradžios. Labiausiai prie tokios ekonomikos raidos prisidėjo atsargų pasikeitimas ir sumenkęs realusis prekių ir paslaugų eksportas. Antrą ketvirtį paeilui itin reikšmingai menko prekių eksporto apimtis, kurios raidai didelį poveikį darė apdirbamosios gamybos patiriami sunkumai. Šios veiklos sukuriama pridėtinė vertė mažėja jau keturis ketvirčius iš eilės. Tai daugiausia sietina su sumažėjusia vakcinų gamybai naudojamų reagentų paklausa, dėl pradėto karo prieš Ukrainą bei įvestų sankcijų šalims agresorėms įvykusiais tiekimo grandinių pokyčiais ir itin dideliu energijos kainų šuoliu, taip pat sumažėjusia statybos ir namų apstatymo prekių paklausa, kuriai reikšmingą įtaką darė dėl griežtėjančios pinigų politikos daugelyje šalių stipriai paveiktas nekilnojamojo turto rinkų aktyvumas. Šie veiksniai kartu su itin sparčiu kainų kilimu turėjo įtakos ir kitų ekonominių veiklų raidai. Taip pat ilgesnį laiką mažėja per ketvirtį sukuriama nekilnojamojo turto operacijų bei transporto ir prekybos veiklų pridėtinė vertė. Šių veiklų nepalankias tendencijas tik iš dalies atsvėrė tebedidėjanti kitų rinkos paslaugų veiklų sukuriama pridėtinė vertė.

Dėl mažėjančio ekonomikos aktyvumo Lietuvoje nuosaikiau augo užimtumas ir padidėjo nedarbo lygis. Šių metų pirmąjį ketvirtį užimtųjų skaičiaus augimas Lietuvoje sulėtėjo iki 1,3¹, o nedarbo lygis padidėjo iki 7,6² proc. Šios darbo rinkos vėsimo tendencijos apėmė didelę dalį šalies ekonomikos ir gyventojų – užimtųjų skaičius lėčiau augo daugelyje ekonominių veiklų, o nedarbas padidėjo daugelyje gyventojų grupių, ypač kaimo vietovėse tarp nekvalifikuotų darbuotojų. Kad darbuotojų poreikis nėra toks didelis kaip 2022 m., taip pat rodo reikšmingai sumažėjusi ir tik nedaug didesnė už ilgalaikį vidurkį šiuo metu esanti įmonių, kurių veiklos plėtrą riboja darbuotojų stygius, dalis. Nors pastaraisiais ketvirčiais įtampa Lietuvos darbo rinkoje sumažėjo, ji vis tiek yra nemenka. Įtampos darbo rinkoje rodiklis, apskaičiuojamas kaip laisvų darbo vietų ir bedarbių santykis, vis dar yra didesnis nei prieš COVID-19 pandemiją. Tokį įtampos darbo rinkoje atsparumą lemia nemažėjantis laisvų darbo vietų skaičius – jis, net ir augant nedarbui, šių metų pirmąjį ketvirtį padidėjo bene dešimtadaliu. Reikšmingiau nemažėjanti įtampa darbo rinkoje lemia ir spartų darbo užmokesčio kilimą: šių metų

¹ Remiamasi nacionalinių sąskaitų duomenimis, pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

² Remiamasi duomenimis, pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

pirmąjį ketvirtį jis per metus pakilo 13,4³ proc. Privačiajame sektoriuje jis didėjo šiek tiek sparčiau nei viešajame – atitinkamai 13,7 ir 12,6 proc.

Po korekcijos šių metų pirmojoje pusėje numatoma, kad Lietuvos ekonomika nuosaikiai atsigaus. Tokią šalies ekonomikos raidą turėtų lemti didėsi gyventojų perkamoji galia, gausėsi investicijos ir gerėsi užsienio prekybos partnerių padėtis. Gyventojų perkamoji galia turėtų didėti dėl slopstančio kainų augimo, vis dar sparčiai kilsiančio darbo užmokesčio ir dėl kartu su 2023 m. valstybės biudžetu priimtų sprendimų, kuriais siekta padidinti namų ūkių pajamas. Atsižvelgiant į šiuo metu esančias palankias gyventojų nuotaikas, neskatinančias namų ūkių daugiau taupyti, šis perkamosios galios padidėjimas turėtų didinti namų ūkių vartojimo atsigavimą. Šiais metais ekonomikos aktyvumą turėtų skatinti ir investicijos. Jos daugiausia augs dėl valdžios sektoriaus investicijų, kurių reikšminga dalis bus finansuojama Europos Sąjungos paramos fondų lėšomis. Lietuvos ekonomikos tolesnę raidą turėtų palankiai veikti ir gerėsi užsienio prekybos partnerių ekonomikų raida. Numatoma, kad Lietuvos eksportuojamų prekių ir paslaugų išorės paklausos augimas jau šių metų antrojoje pusėje turėtų būti artima prieš COVID-19 pandemiją stebėtam tempui. Tai palankiai turėtų veikti su sunkumais susiduriantį eksportuojantį Lietuvos ekonomikos sektorių. Šie veiksniai leidžia tikėtis, kad Lietuvos ekonomika artimiausiais ketvirčiais vėl pradės augti, tačiau dėl itin didelės ekonomikos aktyvumo korekcijos šių metų pirmąjį ketvirtį šalies BVP 2023 m. bus mažesnis nei pernai. Prognozuojama, kad Lietuvos realusis BVP 2023 m. sumažės 1,3, o 2024 m. augs 2,7 proc.

Dėl tebeslopstančio spaudimo kainoms, metinė infliacija ir toliau mažės. Metinė infliacija Lietuvoje sparčiai mažėja – gegužės mėn. buvo daugiau nei dvigubai mažesnė, palyginti su piku, pasiektu praėjusių metų rugsėjo mėn. Prie to daugiausia prisidėjo krintantis metinis energijos kainų augimas, nulemtas tiek aukštesnės palyginamosios bazės, tiek energijos kainų lygio mažėjimo. Praėjusių metų rugsėjo mėn. energijos kainos kilo 73 proc. metiniu tempu, o jau šių metų gegužės mėn. buvo 1 proc. mažesnės nei prieš metus. Apskritai, visų pagrindinių infliacijos komponentų metinis kainų augimas jau pasiekė piką. Numatoma, kad dėl slopstančio spaudimo kainoms metinė infliacija ir toliau mažės. Tam įtakos turės tebekrintančios energijos išteklių, maisto ir kitų žaliavų kainos, tebemažėjančios krovinių gabenimo jūriniais konteneriais kainos, kurios jau pasiekė priešpandeminį lygį. Nuodugniau vertinant tiekimo grandinę, gamintojų kainų pokyčiai patvirtina slopstantį spaudimą kainoms – apdirbamosios gamybos produkcijos, išskyrus rafinuotus naftos produktus, gamintojų kainos vidaus rinkoje gegužės mėn. buvo 1,5 proc. didesnės nei prieš metus, nors dar praėjusių metų liepos mėn. kilo 32 proc. metiniu tempu. Prognozuojama, kad visų pagrindinių infliacijos komponentų kainų augimas ir toliau mažės. Itin reikšmingais pokyčiais išsiskirs energijos kainos, kurios antrąjį pusmetį jau bus maždaug septintadaliu mažesnės nei tuo pačiu laikotarpiu prieš metus. O štai paslaugų kainos šiemet nors ir kils mažiau, tačiau pakankamai sparčiai. Tai lems ir toliau reikšmingai kylančios vienetinės darbo sąnaudos. Numatoma, kad vidutinė metinė infliacija 2023 m. sudarys 8,9, o 2024 m. ji sumažės iki 2,7 proc.

³ Remiamasi duomenimis, apimančiais šalies ūkį su individualiomis įmonėmis.

1 lentelė. Numatoma Lietuvos ekonomikos raida

	2023 m. birželio mėn. prognozė ^a			2023 m. kovo mėn. prognozė		
	2022	2023 ^b	2024 ^b	2022 ^b	2023 ^b	2024 ^b
Kainų ir sąnaudų kaita (% , pokytis per metus)						
Vidutinė metinė infliacija pagal SVKI	18,9	8,9	2,7	18,9	9,0	2,7
Bendrojo vidaus produkto defliatorius ^c	17,0	9,0	2,9	17,2	9,3	3,0
Darbo užmokestis	13,3	11,1	9,3	13,0	10,0	8,4
Importo defliatorius ^c	24,8	0,1	1,0	25,1	1,3	1,5
Eksporto defliatorius ^c	15,6	3,9	1,8	16,1	4,4	2,2
Ekonominis aktyvumas (palyginamosiomis kainomis; %, pokytis per metus)						
Bendrasis vidaus produktas ^c	1,9	-1,3	2,7	1,9	1,3	3,2
Privačiojo vartojimo išlaidos ^c	0,5	0,4	3,2	0,5	0,0	3,1
Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos ^c	0,5	-0,2	0,0	0,3	0,0	0,0
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas ^c	2,6	6,3	3,6	2,6	4,5	4,5
Prekių ir paslaugų eksportas ^c	11,9	-3,0	2,9	11,7	1,7	4,7
Prekių ir paslaugų importas ^c	12,4	0,0	3,1	11,1	2,3	4,7
Darbo rinka						
Nedarbo lygis (vidutinis metinis; %, palyginti su darbo jėga)	5,9	7,8	7,5	5,9	6,6	6,4
Užimtųjų skaičius (% , pokytis per metus) ^d	5,1	-1,3	0,1	5,1	-0,5	-0,4
Išorės sektorius (% , palyginti su BVP)						
Prekių ir paslaugų balansas	-1,9	-1,2	-0,7	-1,0	1,1	1,6
Einamosios sąskaitos balansas	-5,0	-4,0	-4,3	-5,5	-2,5	-2,2
Einamosios ir kapitalo sąskaitų balansas	-3,4	-1,0	-2,4	-4,0	0,2	-0,1

^a Makroekonominė rodiklių prognozė parengta remiantis tarptautinės aplinkos prielaidomis, sudarytomis pagal informaciją, paskelbtą iki 2023 m. gegužės 24 d., ir kitais duomenimis bei informacija, paskelbta iki 2023 m. gegužės 31 d.

^b Prognozė.

^c Pašalinus sezono ir darbo dienų skaičiaus įtaką.

^d Nacionalinių sąskaitų duomenys; užimtųjų skaičius apibrėžiamas pagal vidaus koncepciją.

© Lietuvos bankas

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius

www.lb.lt

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

ISSN 2783-5561 (online)